

Wstęp

Hanna Szumańska-Grossowa – przypomnę – urodziła się 24 marca 1919 roku w Warszawie. Ukończyła stołeczne gimnazjum Kowalczykówny, a potem studiowała psychologię na Uniwersytecie Warszawskim. Jej ojciec, Waclaw Szumański, był znanym warszawskim adwokatem (zginął w Oświęcimiu, podobnie jak pierwszy mąż Szumańskiej – Stanisław Wertheim), matka była więźniarką Ravensbrück. Podczas II wojny światowej i okupacji hitlerowskiej Hanna Szumańska współpracowała z Biurem Informacji i Propagandy Armii Krajowej. Zmarła 24 marca 1973 roku na emigracji w Nowym Jorku.

Była wybitną i niezwykle płodną tłumaczką – przede wszystkim z języka francuskiego – poetką, eseistką i biografką, znawczynią kultury i literatury francuskiej. Warto podkreślić, że jej styl translatorski cechuje się szczególną maestrią. To dzięki Niej czytamy po polsku utwory m.in. Simone de Beauvoir, Mourada de Bourboune, Rogera Boussinot, Jeana-Pierre’a Chabrola, Alexandra Dumasa, Victora Hugo, Rogera Peyrefitte’a, Alexisa de Tocqueville’a, Marguerite Yourcenar (znakomity przekład *Pamiętników Hadriana*), Émile’a Zoli, a także arcydzieła francuskiego średniowiecza, korespondencję Stendhala, biografistykę Andrégo Maurois oraz teksty

fundamentalne dla światowej humanistyki: *Historię kultury francuskiej. Wiek x–xx* Georges’a Duby’ego i Roberta Mandrou i *Kulturę średniowiecznej Europy* Jacques’a Le Goffa. Warto pamiętać, że Hanna Szumańska-Grossowa była także autorką eseju na temat Stefana Szolca-Rogozińskiego [por. Szumańska-Grossowa 1967].

W marcu 2019 roku, w stulecie urodzin Hanny Szumańskiej-Grossowej na Wydziale Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu odbyło się międzynarodowe seminarium poświęcone Jej pamięci, zorganizowane przez Instytut Filologii Polskiej, Zakład Badań nad Tradycją Europejską oraz Koło Naukowe Miłośników Kultury i Literatury Żydowskiej „Dabru Emet”.

Wystąpienia z tego seminarium publikujemy w niniejszym numerze „Poznańskich Studiów Polonistycznych. Serii Literackiej”. Niestety, nie udało się zebrać wszystkich wygłoszonych wówczas referatów. Te bowiem rozproszyły się po świecie niczym tłumaczone przez Hannę Szumańską-Grossową francuskojęzyczne książki, które trafiają do różnych bibliotek i do rozmaitych czytelników. Warto jednak przypomnieć również te wystąpienia, których Czytelnicy i Czytelniczki niniejszego numeru nie będą mogli poznać.

Podczas seminarium Jan Tomasz Gross wspominał Matkę jako osobę niezwykłą – mówił o Jej pięknej osobowości i osobności; Irena Grudzińska-Gross przypominała Jej oryginalne wiersze¹ – nieśluszenie bowiem zapomina się, że Hanna była również poetką – oraz inne dzieła sztuki; pisząca te słowa zaprezentowała *Przypisy (do) Tłumaczk* – wraz z bibliografią przekładów Szumańskiej-Grossowej [zob. Gross 2022]. Jan Gondowicz mówił o wielkim teatrze Victora Hugo w Jej przekładach²; Tomasz Nierychły snuł domysły na temat jednej biografii w odniesieniu do książki *Dzień dobry mistrzu* Armanda Lanoux (przełożonej przez Hannę Szumańską-Grossową i opatrzonej Jej wstępem); Maciej Junkiert opowiadał

- 1 Wiersze te Hanna Szumańska-Grossowa publikowała jako Anna Szumańska m.in. w „Twórczości” (1946, z. 5: maj, s. 42–45), „Tygodniku Powszechnym” (1946, nr 30 z 28 lipca, s. 2; 1946, nr 33 z 17 sierpnia, s. 1) oraz w „Zeszytach Literackich” (1998, nr 63 [lato], s. 79).
- 2 Tekst – według wiedzy piszącej te słowa – nie został opublikowany.

zaś o spolszczeniu słynnego dzieła Alexis de Tocqueville'a *Dawny ustrój i rewolucja*³.

Teraz przejdźmy do tekstów publikowanych w niniejszym numerze. Na początku zamieszczono studia na temat przekładów. I tak Eliza Kącka bada „światopogląd jako styl”, przyglądając się *Kluczom Piotrowym* Rogera Peyrefitte'a w przekładzie Hanny Szumańskiej-Grossowej w roli „ogniwa tradycji”; Anna Jarmuszkiewicz snuje rozważania porównawcze nad przekładami *Dzieła Émile'a Zoli* autorstwa Aleksandry Callierowej i Hanny Szumańskiej-Grossowej, będące w jej ujęciu „dobrą reprodukcją obrazów”; Joanna Maleszyńska studiuje zaś niezapomniane *Arcydzieła francuskiego średniowiecza*, zebrane pod tym tytułem w jednym tomie. Następnie publikowane są prace poświęcone różnorodnym zagadnieniom. Piotr Mitzner jest autorem tekstu o tematyce historycznej pt. *Czego nie wiemy o Hannie Szumańskiej-Wertheimowej? Wydawnictwo (in spe) „Wisła” 1943–1944* oraz tekstu o charakterze prywatnym pt. *Hanna Szumańska-Grossowa wspomina Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego*; Joanna Tokarska-Bakir nakreśliła z kolei studium antropologiczno-etnograficzne pt. *Podróże z Hanną Szumańską-Grossową (osnute wokół Podróży Stefana Szolca Rogozińskiego)*.

Zróżnicowanie tematyczne publikowanych studiów i szkiców daje przedsmak szerokości horyzontów twórczych i życiowych Hanny Szumańskiej-Grossowej. Zapraszam do lektury!

Katarzyna Kuczyńska-Koschany

Bibliografia

- Gross Jan Tomasz (2022), *Hanna Szumańska-Grossowa. Wiersze i inne fragmenty*, Austeria, Kraków.
- Szumańska-Grossowa Hanna (1967), *Podróże Stefana Szolca Rogozińskiego*, PIW, Warszawa.

3 Tekst – według wiedzy piszącej te słowa – nie został opublikowany.